EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 13.5.2015.
COM(2015) 258 final

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Īrijas 2015. gada valsts reformu programmu

un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Īrijas 2015. gada stabilitātes programmu

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Īrijas 2015. gada valsts reformu programmu

un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Īrijas 2015. gada stabilitātes programmu

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Padomes 1997. gada 7. jūlija Regulu (EK) Nr. 1466/97 par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu[1] un jo īpaši tās 5. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 16. novembra Regulu (ES) Nr. 1176/2011 par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību[2], un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu[3],

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas[4],

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

(1) Eiropadome 2010. gada 26. martā piekrita Komisijas priekšlikumam uzsākt jaunu izaugsmes un nodarbinātības stratēģiju "Eiropa 2020", kam pamatā ir ciešāka ekonomikas politikas koordinācija. Šajā stratēģijā galvenā uzmanība ir pievērsta svarīgākajām jomām, kurās nepieciešama rīcība, lai palielinātu Eiropas ilgtspējīgas izaugsmes potenciālu un konkurētspēju.

(2) Padome 2010. gada 13. jūlijā, pamatojoties uz Komisijas priekšlikumiem, pieņēma ieteikumu par dalībvalstu un Savienības vispārējām ekonomikas politikas pamatnostādnēm (2010.–2014. g.), un 2010. gada 21. oktobrī tā pieņēma lēmumu par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādnēm. Kopā tās veido "integrētās

[1] OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.
[2] OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp.
[3] COM(2015) 258.
[4] P8_TA(2015)0067, P8_TA(2015)0068, P8_TA(2015)0069.

pamatnostādnes", kuras dalībvalstis tika aicinātas ņemt vērā savā ekonomikas un nodarbinātības politikā.

(3) Padome 2014. gada 8. jūlijā pieņēma ieteikumu par Īrijas 2014. gada valsts reformu programmu un sniedza savu atzinumu par atjaunināto Īrijas stabilitātes programmu 2014. gadam. Saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 473/2013[5] Komisija 2014. gada 28. novembrī iesniedza savu atzinumu par Īrijas 2015. gada budžeta plāna projektu[6].

(4) Komisija 2014. gada 28. novembrī pieņēma gada izaugsmes pētījumu[7], iezīmējot 2015. gada Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada sākumu. Tajā pašā dienā Komisija, balstoties uz Regulu (ES) Nr. 1176/2011, pieņēma brīdināšanas mehānisma ziņojumu[8], kurā tā noteica Īriju kā vienu no dalībvalstīm, par kurām tiks izstrādāts padziļināts pārskats.

(5) Eiropadome 2014. gada 18. decembrī apstiprināja prioritātes, lai stimulētu ieguldījumus, paātrinātu strukturālās reformas un īstenotu atbildīgu, izaugsmi veicinošu fiskālo konsolidāciju.

(6) Komisija 2015. gada 26. februārī publicēja 2015. gada valsts ziņojumu par Īriju[9]. Tajā novērtēti Īrijas panākumi 2014. gada 8. jūlijā pieņemto valstij adresēto ieteikumu īstenošanā. Valsts ziņojumā ietverti arī padziļinātā pārskata rezultāti atbilstīgi Regulas (ES) Nr. 1176/2011 5. pantam. Komisijas veiktā analīze tai ļauj secināt, ka Īrijā pastāv makroekonomiskā nelīdzsvarotība, kurai nepieciešama izšķiroša politikas rīcība un pārraudzība. Konkrēti, Īrija 2013. gadā pabeidza ES un SVF finansiālās palīdzības programmu, un patlaban valstij tiek piemērota pēcprogrammas novērošana un Eiropas pusgada ietvaros veiktā novērošana. Neraugoties uz ievērojamiem uzlabojumiem ekonomikas attīstības perspektīvās, dažiem riskiem joprojām ir jāpievērš īpaša uzmanība: privātā un publiskā sektora augsts parādu līmenis; atlikušās finanšu nozares problēmas, jo īpaši attiecībā uz banku rentabilitāti; un darba tirgus pielāgošana, kuram raksturīgs augsts strukturālā bezdarba līmenis.

(7) Īrija 2015. gada 29. aprīlī iesniedza savu 2015. gada valsts reformu programmu un 2015. gada 30. aprīlī – savu 2015. gada stabilitātes programmu. Abas programmas tika izvērtētas vienlaikus, lai ņemtu vērā to savstarpējo saistību.

(8) Īrijai pašlaik piemēro Stabilitātes un izaugsmes pakta korektīvo daļu. 2015. gada stabilitātes programmā valdība plāno novērst pārmērīgo budžeta deficītu līdz 2015. gadam, kas ir Padomes noteiktais termiņš. Pēc tam tā plāno līdz 2019. gadam sasniegt vidējā termiņa mērķi – līdzsvarotu budžetu strukturālā izteiksmē. Valdība plāno samazināt nominālo budžeta deficītu līdz 2,3 % no IKP 2015. gadā un pārvērst to par pārpalikumu 0,7 % apmērā no IKP 2019. gadā. Saskaņā ar stabilitātes programmu gaidāms, ka valdības parāda attiecība pret IKP tiks samazināta no 109,7 % 2014. gadā līdz 105,0 % no IKP 2015. gadā un pakāpeniski līdz 89,4 % no IKP 2019. gadā. Šo budžeta prognožu pamatā esošais makroekonomikas scenārijs ir labvēlīgs 2015. gadā un ticams 2016. gadā. Pamatojoties uz Komisijas 2015. gada pavasara prognozi, ir paredzēta pārmērīgā budžeta deficīta savlaicīga un noturīga novēršana līdz 2015. gadam. Tiek lēsts, ka fiskālie centieni 2011.–2015. gadā būs

[5] OV L 140, 27.5.2013., 11. lpp.
[6] C(2014) 8803 *final*.
[7] COM(2014) 902.
[8] COM(2014) 904.
[9] SWD(2015) 27 *final*.

mazāki par ieteiktajiem centieniem, taču saskaņā ar programmu un pēc tam veikto diskrecionāro pasākumu apmērs atbilst tam, kas bija prasīts. Pieņemot pārmērīgā budžeta deficīta savlaicīgu un noturīgu novēršanu, kā plānots, Īrijai piemēros pakta preventīvo daļu, sākot no 2016. gada. Pasākumi, lai atbalstītu plānotos budžeta deficīta mērķus un virzību uz vidējā termiņa mērķi, sākot no 2016. gada, nav bijuši pietiekami precīzi noteikti. Tādēļ, ņemot vērā Komisijas 2015. gada pavasara prognozi, šķiet, pastāv risks būtiskai novirzei no nepieciešamās korekcijas virzībā uz vidēja termiņa mērķi 2016. gadā, un minētajā gadā būs vajadzīgi papildu strukturāli pasākumi. Pamatojoties uz stabilitātes programmas novērtējumu un ņemot vērā Komisijas 2015. gada pavasara prognozi, Padome uzskata, ka pastāv risks, ka Īrija neizpildīs Stabilitātes un izaugsmes pakta noteikumus.

(9) Nodokļu reformas ir veicinājušas fiskālo korekciju, taču vēl ir papildu iespējas mazināt izkropļojumus, uzlabot nodokļu sistēmas efektivitāti un veicināt tās izaugsmi un labvēlību videi. Īpašuma nodoklis ir pārvērsts par regulāru nodokli, bet bāze joprojām ir samērā šaura, jo uz noteiktu nedzīvojamo īpašumu nodokļu regulējums joprojām neattiecas. Darbaspēka nodokļiem trūkst vienkāršības sarežģīto sociālo iemaksu dēļ. Nodokļu bāze patēriņa un vides nodokļiem ir ierobežota ar samazinātām likmēm un atbrīvojumiem. Nulles un samazinātas likmes pievienotās vērtības nodoklim padara to mazāk efektīvu nekā vidēji Eiropas Savienībā, un šķiet, ka šādi nodokļu izdevumi netiek sistemātiski novērtēti. Pastāv iespējas uzlabot vides nodokļu instrumentu efektivitāti un pārtraukt videi kaitīgas subsīdijas. Tiek atzinīgi vērtētas jaunākās izmaiņas nodokļu rezidences noteikumos, pat ja to ietekmes novērtēšanai var būt vajadzīgs laiks. Pēdējos gados ir īstenotas fiskālās sistēmas būtiskas reformas. Paredzēts, ka jauni noteikumi un procedūras, jo īpaši vidēja termiņa izdevumu shēma, nodrošinās aizsardzību pret prociklisku fiskālo politiku un ir būtiskas fiskālai ilgtspējai. Tomēr saskaņā ar pašreizējiem noteikumiem valdībai ir ievērojama rīcības brīvība mainīt izdevumu maksimālos apjomus, pārsniedzot iepriekš noteiktus neparedzētos izdevumus, kas vājina vidēja termiņa budžeta plānus.

(10) Valsts izdevumi par veselības aprūpi ir salīdzinoši lieli, lai arī iedzīvotāju veselības stāvokļa rādītāji kopumā nav labāki kā pārējās ES valstīs. Pēdējos gados ir sasniegts efektivitātes pieaugums. Tomēr veselības aprūpes sistēmai ir vajadzīgas padziļinātas strukturālas reformas, lai ierobežotu paredzamos izmaksu pieaugumus un saglabātu labvēlīgus rezultātus veselības aprūpes jomā, ņemot vērā sabiedrības novecošanos. Īrija plāno ieviest viena līmeņa vispārējo veselības apdrošināšanas shēmu vidējā termiņā un īsteno reformas saskaņā ar turpmāko veselības aprūpes stratēģiju. Tiek īstenoti starpposma pasākumi, ieviešot vispārēju veselības apdrošināšanu, lai risinātu dažas aktuālas problēmas un uzlabotu izmaksu lietderību. Efektīvi ieviešot e-veselības rīkus, finansējuma sadali pa darbības jomām un uzlabojot zāļu izrakstīšanas praksi, var ievērojami palielināt izmaksu lietderību. Tajā pašā laikā joprojām ir iespējams samazināt valsts izdevumus par zālēm, jo īpaši patentētām zālēm, kas ievērojami pārsniedz ES vidējo līmeni.

(11) Īrijā ir viens no lielākajiem tādu cilvēku īpatsvariem Eiropas Savienībā, kuri dzīvo mājsaimniecībās ar zemu darba intensitāti. Tas rada nopietnas sociālās problēmas un palielina bērnu nabadzības risku. Tā kā zema darba intensitāte ir īpaši smaga problēma mājsaimniecībās, kurās ir viens no vecākiem, to bērnu īpatsvars, kuri dzīvo mājsaimniecībās ar zemu darba intensitāti, ir gandrīz trīs reizes lielāks par ES vidējo rādītāju. Zināmi panākumi ir gūti bezdarbības ienākumu likvidēšanā, mainot atsevišķu sociālās labklājības maksājumu darbību. Tomēr bērnu pilna laika aprūpes

pieejamība joprojām ir ierobežota un dārga, kas ir šķērslis sieviešu un vientuļo vecāku līdzdalībai darba tirgū.

(12) Līdz ar stingrāku makroekonomisko vidi ir uzlabojusies MVU vispārējā situācija, bet tiem ir ļoti kontrastējošs finansiālais stāvoklis; salīdzinoši neliela daļa joprojām cieš no pārmantojuma problēmām un koncentrē nozares turpmākās aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas vajadzības. Pieprasījums pēc kredītiem arī liecina par atveseļošanos. MVU joprojām lielā mērā paļaujas uz banku finansējumu ieguldījumiem, un nebanku finansējuma avoti ir samērā vāji attīstīti. Tā kā atveseļošanās pieņemas spēkā un iekšzemes pieprasījums atjaunojas, visticamāk, palielināsies piedāvājuma ierobežojumi, ja vien netiks pienācīgi laboti kredītu kanāli un netiks diversificēti finansējuma avoti; tas ir būtiski ieguldījumiem un izaugsmes perspektīvām. Ir veiktas būtiskas politikas iniciatīvas, lai atbalstītu MVU piekļuvi finansējumam un piedāvātu jaunus produktus ar ilgāku termiņu. Tās ietver Īrijas Stratēģiskās banku korporācijas (*SBCI*), Īrijas Stratēģisko ieguldījumu fonda (*ISIF*) un citu shēmu izveidi. Tomēr dažu šo shēmu īstenošana līdz šim ir bijusi zemā līmenī, un par *SBCI* un *ISIF* efektivitāti un ietekmi var spriest tikai, ņemot vērā pieredzi.

(13) Īrija ir guvusi labus panākumus iekšzemes banku pārstrukturēšanā, racionalizācijā un rekapitalizācijā. Banku finansējuma profili ir normalizējušies un rentabilitāte turpina uzlaboties. Tomēr pārmantojuma problēmas joprojām ir būtiskas. Ienākumus nenesošu aizdevumu lielais apjoms samazinās pavisam lēni un turpina mazināt banku spēju atbalstīt ekonomikas atveseļošanos. Šādi aizdevumi 2014. gada ceturtajā ceturksnī veidoja 23,2 % no kopējiem aizdevumiem trīs galvenajās iekšzemes bankās, kas ir viens no augstākajiem rādītājiem Eiropas Savienībā. Lai gan bankas turpina sasniegt hipotekāro parādu atgūšanas mērķus, turpina palielināties ilgtermiņa parādi (vairāk nekā 720 dienas), palielinoties līdz 9,8 % no kopējiem aizdevumu atlikumiem 2014. gada ceturtajā ceturksnī. Tiek gūti panākumi, īstenojot ilgtspējīgus pārstrukturēšanas risinājumus; aprīlī Īrijas Centrālā banka pieprasīja, lai līdz 2015. gada beigām bankām būtu risinājumi attiecībā uz lielāko daļu aizņēmēju. Taču bankas ir būtiski paļāvušās uz standarta sevis ierobežošanas metodēm, kas saistītas ar pamatsummas vai procentu maksājumu atmaksas grafika pārskatīšanu, nevis šo abu summu samazināšanu. Bankas arī lielā mērā turpina izmantot tiesvedību, lai pārliecinātu klientus atmaksāt parādus. Centrālā kredītu reģistra plānotā ieviešana ir noritējusi pavisam lēni, kaut gan tas ir būtisks, lai uzlabotu uzraudzību, kredītriska izvērtēšanu un riska pārvaldību.

(14) Situācija darba tirgū kopš 2013. gada ir uzlabojusies ar jaunu darbvietu izveidi privātajā sektorā un stabilu bezdarba līmeņa samazināšanos. Tomēr bezdarba līmenis joprojām ir augsts un ilgtermiņa bezdarbs joprojām rada nopietnas bažas. Pastāv risks, ka cikliskais bezdarbs varētu kļūt strukturāls, jo līdz ar ekonomikas līdzsvara atjaunošanu ir radusies prasmju neatbilstība. Jauniešu bezdarba līmenis joprojām ir daudz augstāks nekā pirmskrīzes periodā. Aktivizācijas reformas pēdējos gados ir guvušas būtiskus panākumus, tomēr joprojām pastāv zināmas bažas par esošās aktivizācijas politikas un mācību programmu efektivitāti un par nodarbinātības dienestu spēju nodrošināt vajadzīgo mērogu. Nesen uzsāktā *Jobpath* iniciatīva liecina par pozitīvu attīstību; tās efektivitāte būs jāpārbauda. Pagātnē turpmākās izglītības un apmācības sistēma ir bijusi neefektīva, nodrošinot tāda veida prasmes, kas ir vajadzīgas līdzsvarotajai ekonomikai, un reformas ir sāktas tikai nesen.

(15) Juridisko pakalpojumu izmaksas joprojām ir augstākas un joprojām jākoriģē atbilstīgi citiem profesionālajiem pakalpojumiem. Korekcija ir svarīga, jo juridiskie

pakalpojumi ir pamats visās ekonomikas nozarēs un to izmaksas ietekmē Īrijas konkurētspēju. Tiesiskā regulējuma reforma attiecībā uz juridiskiem pakalpojumiem, lai palielinātu konkurenci un samazinātu izmaksas, ir ilgtermiņa projekts, kuru iestādes ir apņēmušās īstenot. Tomēr Juridisko pakalpojumu regulējuma akts, kas publicēts 2011. gadā, nav pieņemts. Turklāt izmaksu faktisku samazinājumu var sasniegt tikai tad, ja plānotā tiesiskā regulējuma konkurenci palielinoši un izmaksas samazinoši noteikumi tiek saglabāti un iekļauti noteikumos, kurus izdos Juridisko pakalpojumu regulatīvā iestāde, kas drīzumā tiks izveidota. Tāpēc Komisija turpinās pārraudzīt progresu šajā jomā Eiropas pusgada kontekstā.

(16) Eiropas pusgada kontekstā Komisija ir veikusi Īrijas ekonomikas politikas vispusīgu analīzi un publicējusi to 2015. gada valsts ziņojumā. Tā ir novērtējusi arī stabilitātes programmu un valsts reformu programmu, un turpmāko rīcību saistībā ar ieteikumiem, kas adresēti Īrijai iepriekšējos gados. Komisija ir ņēmusi vērā ne tikai to lietderību ilgtspējīgas fiskālās un sociālekonomiskās politikas izveidē Īrijā, bet arī to atbilstību ES noteikumiem un norādēm, ņemot vērā to, ka jānostiprina Eiropas Savienības vispārējā ekonomiskā pārvaldība, kas panākams, turpmākajos valstu lēmumos ievērojot ES līmeņa norādes. Komisijas ieteikumi saskaņā ar Eiropas pusgadu ir atspoguļoti turpmāk 1.–4. ieteikumā.

(17) Ņemot vērā šo izvērtējumu, Padome ir izskatījusi Īrijas stabilitātes programmu, un tās atzinums[10] ir īpaši atspoguļots turpmāk izklāstītajā 1. un 2. ieteikumā.

(18) Ņemot vērā Komisijas padziļināto pārskatu un šo izvērtējumu, Padome ir izskatījusi valsts reformu programmu un stabilitātes programmu. Tās ieteikumi saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 6. pantu ir atspoguļoti turpmāk 1. un 4. ieteikumā.

(19) Turklāt Eiropas pusgada ietvaros Komisija ir veikusi ekonomikas politikas analīzi visai eurozonai. Pamatojoties uz šo analīzi, Padome ir sniegusi konkrētus ieteikumus dalībvalstīm, kuru valūta ir euro. Arī Īrijai būtu jānodrošina minēto ieteikumu pilnīga un savlaicīga īstenošana,

IESAKA Īrijai 2015. un 2016. gadā rīkoties šādi.

1. Nodrošināt pārmērīgā budžeta deficīta noturīgu novēršanu 2015. gadā. Panākt fiskālo korekciju 0,6 % apmērā no IKP virzībā uz vidējā termiņa mērķi 2016. gadā. Izmantot negaidītu papildu peļņu no labākiem nekā paredzēts ekonomiskiem un finanšu apstākļiem, lai paātrinātu budžeta deficīta un parāda samazināšanu. Ierobežot esošās diskrecionārās pilnvaras mainīt izdevumu maksimālos apjomus papildus īpašiem un iepriekš noteiktiem neparedzētiem gadījumiem. Paplašināt nodokļu bāzi un pārskatīt nodokļu izdevumus, tostarp attiecībā uz pievienotās vērtības nodokļiem.

2. Veikt pasākumus, lai uzlabotu veselības aprūpes sistēmas izmaksu efektivitāti, tostarp samazinot izdevumus par patentētām zālēm un pakāpeniski īstenojot atbilstošu zāļu izrakstīšanas praksi. Izvērst finansējuma sadali pa darbības jomām veselības aprūpes sistēmā.

3. Veikt pasākumus, lai palielinātu mājsaimniecību darba intensitāti un novērstu bērnu nabadzības risku, samazinot pabalstu un papildu maksājumu atcelšanu, atsākot strādāt, un uzlabojot bērnu pilna laika aprūpes pieejamību par pieņemamu cenu.

4. Līdz 2015. gada beigām pabeigt noturīgus pārstrukturēšanas risinājumus attiecībā uz lielāko daļu hipotēku parādu un stiprināt uzraudzības pasākumus, ko īsteno Īrijas

[10] Atbilstīgi Padomes Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 2. punktam.

Centrālā banka. Nodrošināt, lai pārstrukturēšanas risinājumi attiecībā uz aizdevumiem grūtībās nonākušiem MVU un mājokļu komerciālā nekustamā īpašuma aizdevumiem būtu ilgtspējīgi, turpmāk novērtējot banku darbību pret pašas mērķiem. Veikt vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka centrālais kredītu reģistrs sāk darboties līdz 2016. gadam.

Briselē,

Padomes vārdā –
priekšsēdētājs